

บทที่ 6

สรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 บทสรุป

การนำทรัพย์สินมาเป็นหลักประกันการชำระหนี้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศไทย มีอยู่ 2 ประเภทคือ จำนองและจำนำ โดยจำนำ ต้องมีการส่งมอบการครอบครอง และสังหาริมทรัพย์ทุกประเภทนำมาจำนำได้ ส่วนจำนองไม่ต้องส่งมอบการครอบครอง เจ้าของยังคงครอบครองและใช้ประโยชน์ต่อไป

เจ้าของทรัพย์สินเท่านั้นที่มีสิทธินำทรัพย์สินของตนเองมาจำนองหรือจำนำ เป็นหลักประกันได้ เนื่องจาก จำนองและจำนำ เป็นการนำทรัพย์สินมาเป็นประกันชำระหนี้ หากลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ เจ้าหนี้มีสิทธิที่จะบังคับหลักประกันโดยจำนองหลุดหรือบังคับคดีขายทอดตลาด ทำให้มีการโอนกรรมสิทธิ์ให้บุคคลอื่น

การจำนำ กฎหมายไม่ได้บัญญัติให้ต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เหมือนการจำนอง เพียงส่งมอบการครอบครองทรัพย์สินที่จำนำให้แก่ผู้รับจำนำ ทรัพย์สินที่นำมาจำนำ ได้แก่ สังหาริมทรัพย์ใดๆ ที่สามารถส่งมอบการครอบครองได้ ส่วนการจำนอง กฎหมายบัญญัติให้จำนองต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ทรัพย์สินที่นำมาจำนองได้ จำกัดไว้เป็นการเฉพาะเจาะจง ได้แก่ สังหาริมทรัพย์และสังหาริมทรัพย์ที่จดทะเบียนแล้วบางประเภท ได้แก่ เรือที่มีระวางตั้งแต่ห้าตันขึ้นไป แพ สัตว์พาหนะ และสังหาริมทรัพย์อื่น ที่กฎหมายบัญญัติไว้เฉพาะให้จดทะเบียนและนำมาจำนองได้ ได้แก่ เครื่องจักร รถยนต์ สิทธิการเช่า

ผู้เขียนเห็นว่าทรัพย์สินที่จำนองได้ ต้องเป็นทรัพย์สินที่มีทะเบียน เนื่องจากการจำนองต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ แต่ไม่จำเป็นต้องเป็นทะเบียนกรรมสิทธิ์ เพราะกฎหมายใช้คำว่า ผู้เป็นเจ้าของเท่านั้น นอกจากนี้ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 456 และมาตรา 1302 บัญญัติให้การซื้อขาย เรือที่มีระวางตั้งแต่ห้าตันขึ้นไป แพ สัตว์พาหนะ ต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ รวมถึงการเปลี่ยนแปลง ระบุ และกลับคืนมา ซึ่งทรัพย์สินของทรัพย์สินเหล่านี้ หากไม่ทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เป็นโมฆะ ส่วนทรัพย์สินอื่นแม้เป็นทรัพย์สินที่มีทะเบียน มีมูลค่าเท่าใดก็ตามกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้การซื้อขายรวมถึงการเปลี่ยนแปลง ระบุ และกลับคืนมา ซึ่งทรัพย์สินต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ แต่กฎหมายบัญญัติให้ นำมาจำนองเป็นหลักประกันได้ เช่น

เครื่องจักร รถยนต์ สิทธิการเช่า เป็นทรัพย์สินที่มีทะเบียน แต่มีใช้ทะเบียนกรรมสิทธิ์ แต่ในทะเบียนจะระบุเจ้าของกรรมสิทธิ์และผู้ครอบครอง จึงเป็นทะเบียนมีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมการใช้และเสียภาษี

การจำหน่ายสังหาริมทรัพย์ตามหลักแล้วไม่ควรนำมาจำหน่ายเป็นหลักประกันได้ เนื่องจากสังหาริมทรัพย์เคลื่อนที่ได้ง่าย สูญหายและเสียหายได้ง่าย เจ้าหนี้จะไม่ได้รับความคุ้มครองเว้นแต่กฎหมายเห็นว่าเป็นทรัพย์สินที่มีความสำคัญในการดำรงชีวิตและการดำเนินธุรกิจ เป็นทรัพย์สินที่มีมูลค่า และเพื่อคุ้มครองบุคคลภายนอก จำกัดไว้เฉพาะสังหาริมทรัพย์ที่ทะเบียน เท่านั้น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 703 บัญญัติไว้เพียงเรือที่มีระวางตั้งแต่ห้าตันขึ้นไป แพ สัตว์พาหนะ และสังหาริมทรัพย์อื่นที่กฎหมายบัญญัติให้จำหน่ายได้ไว้โดยเฉพาะ ได้แก่ เครื่องจักร รถยนต์ สิทธิการเช่าสังหาริมทรัพย์ เท่านั้นที่อาจนำมาจำหน่ายได้

พระราชบัญญัติจดทะเบียนเครื่องจักร พ.ศ. 2514 บัญญัติให้เครื่องจักรที่จดทะเบียนแล้วนำมาจำหน่ายเป็นหลักประกันได้ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรม นำเครื่องจักรที่ได้จดทะเบียนแล้ว ไปจดทะเบียนจำหน่ายเป็นหลักประกัน เพื่อช่วยให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมมีเงินทุนสำหรับดำเนินกิจการเพิ่มมากขึ้น เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศในด้านอุตสาหกรรมก็ตาม แต่มิได้หมายความว่า เครื่องจักรทุกประเภทนำมาจำหน่ายเป็นหลักประกันได้ เครื่องจักรที่จดทะเบียนและนำมาจำหน่ายเป็นหลักประกันได้ ต้องเป็นเครื่องจักรตามความหมายที่กำหนดไว้และจำกัดอยู่ใน 21 รายการ และ เฉพาะเครื่องจักรที่นำมาใช้ในกิจการอุตสาหกรรม 107 กิจการ ตามที่ประกาศไว้ในกฎกระทรวงเท่านั้น และไม่รวมส่วนประกอบ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ที่บางอย่างมีมูลค่าสูง ต้องนำมาใช้ควบคู่กับเครื่องจักร หากไม่มี ส่วนประกอบ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องจักรอาจไม่สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และกิจการไม่สามารถนำส่วนประกอบ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ มาจำหน่ายเป็นหลักประกัน และเจ้าหนี้ไม่สามารถบังคับจำหน่าย ยึดและขายทอดตลาด ส่วนประกอบ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ได้ ยึดและขายทอดตลาดได้เพียงเครื่องจักรเท่านั้น ทำให้มีมูลค่าต่ำ หากมีการแก้ไขพระราชบัญญัติจดทะเบียนเครื่องจักร พ.ศ. 2514 โดยให้ความหมายของเครื่องจักรที่จะนำมาจดทะเบียนกว้างขึ้น ครอบคลุมเครื่องจักรทุกประเภท ทุกกิจการ รวมทั้งส่วนประกอบ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ถือเป็นอุปกรณ์ของทรัพย์สินประเภทที่เป็นเครื่องจักร นำมาจำหน่ายเป็นหลักประกันได้เพิ่มขึ้น จะเป็นการเปิดโอกาสให้ลูกหนี้นำทรัพย์สินมาจำหน่ายเป็นหลักประกันเพิ่มขึ้น

พระราชบัญญัติเรือไทย พ.ศ. 2481 บัญญัติให้เรือไทยซึ่งทำการค้าในน่านน้ำไทย ที่จดทะเบียนกรรมสิทธิ์และนำมาจำหน่ายได้ และ พระราชบัญญัติจำหน่ายเรือและบุริมสิทธิ์ทางทะเล พ.ศ. 2537 บัญญัติให้เรือที่ใช้ในทะเล นำมาจำหน่ายได้ เช่นเดียวกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 703(1)บัญญัติให้เรือที่จดทะเบียนแล้วและมีระวางตั้งแต่ห้าตันขึ้นไป นำมาจำหน่ายได้

พระราชบัญญัติการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ. 2542 บัญญัติให้นำสิทธิการเช่าอสังหาริมทรัพย์ ที่ใช้ในกิจการพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม ระยะเวลาเช่าเกินสามสิบปีแต่ไม่เกินห้าสิบปี นำมาจำหน่ายได้ เพื่อเปิดโอกาสให้นักลงทุนใน โครงการขนาดใหญ่ ที่เกี่ยวกับพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม มีระยะเวลาโครงการนาน ใช้เวลา มากกว่าสามสิบปี ต้องการความมั่นคงในสิทธิตามสัญญาเช่ามากขึ้น โดยสามารถโอนสิทธิให้ บุคคลอื่น และนำมาจำหน่ายเป็นหลักประกันได้ แต่อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติดังกล่าว ยังมี ข้อจำกัด เช่นกรณีเป็นสิทธิการเช่าที่ดินต้องไม่เกินหนึ่งร้อยไร่ หากเกินหนึ่งร้อยไร่ต้องขออนุญาต จากอธิบดี ระยะเวลาเช่าตั้งแต่สามสิบปีแต่ไม่เกินห้าสิบปี ซึ่งไม่สอดคล้องกับธุรกิจขนาดกลางและ ขนาดย่อมที่ประกอบธุรกิจหลากหลายไม่เพียงแต่พาณิชยกรรมหรืออุตสาหกรรมและที่มีระยะเวลา เช่าอสังหาริมทรัพย์ไม่ถึงสามสิบปี หากมีการแก้ไข พระราชบัญญัติการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อ พาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ. 2542 ให้นำสิทธิการเช่าอสังหาริมทรัพย์ที่มีระยะเวลาเช่า ตั้งแต่สามปี ขึ้นไป และในทุกธุรกิจ นำมาจำหน่ายเป็นหลักประกันได้ จะเป็นการส่งเสริมให้ธุรกิจนำ ทรัพย์สินมาเป็นหลักประกันได้มากขึ้น

พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522 แต่เดิมไม่ได้บัญญัติให้รถยนต์ นำมาจำหน่าย เป็นหลักประกัน ต่อมา ได้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ.2522 เมื่อวันที่ 30 มกราคม 2551 โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2551 มีผลบังคับใช้เมื่อพ้นกำหนดหกสิบ วันนับแต่วันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา บัญญัติให้รถที่จดทะเบียนแล้ว นำมาจำหน่ายได้ โดยรถ ที่นำมาจำหน่าย ได้แก่ รถยนต์ รถพ่วง รถบดถนน รถแทรกเตอร์ ยกเว้นรถจักรยานยนต์

ผู้เขียนพบว่าในช่วงจัดทำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 พ.ศ. 2467 สังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรม การคมนาคมขนส่งของและคนโดยสาร ใช้เรือ และสัตว์ พาหนะเป็นหลัก ผู้ร่างกฎหมาย ให้ความสำคัญของ เรือ แพ และสัตว์พาหนะ โดยบัญญัติให้การซื้อขาย เรือ แพ และสัตว์พาหนะ ต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ มิฉะนั้นเป็น โฆษณา และให้นำมาจำหน่ายเป็นหลักประกันได้ ระยะเวลาล่วงเลยมานานกว่า 80 ปี สภาพเศรษฐกิจ สังคม ความเป็นอยู่และการดำเนินธุรกิจ ได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างมาก มีการใช้เทคโนโลยี และเครื่องจักรสมัยใหม่ แทนการใช้แรงงานสัตว์ ระบบการคมนาคมขนส่งใช้ทางบก ทางน้ำ ทาง

อากาศ ได้หลายช่องทาง ใช้เครื่องยนต์ในการขนส่งขนโดยสารและขนส่งคนโดยสาร แทนการใช้สัตว์พาหนะ ปัจจุบันลูกหนี้มีทรัพย์สินจำนวนมากที่มีมูลค่า ทั้งมีรูปร่างและไม่มีรูปร่าง จับต้องได้ จับต้องไม่ได้ เช่น ที่ดิน สิ่งปลูกสร้าง สินค้า ผลิตภัณฑ์ สิทธิต่างๆ ทรัพย์สินทางปัญญา เป็นต้น ทรัพย์สินเหล่านี้เจ้าของต้องการใช้ประโยชน์ในการดำเนินธุรกิจ ไม่สามารถส่งมอบการครอบครองเพื่อจำหน่ายได้ กฎหมายไม่ได้พัฒนา ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน ที่ให้เจ้าของนำทรัพย์สินมาเป็นหลักประกันได้มากขึ้น โดยไม่ต้องส่งมอบการครอบครอง จะเป็นการเปิดโอกาสให้เจ้าของนำทรัพย์สินมาเป็นหลักประกันได้มากขึ้น เป็นการส่งเสริมการลงทุนและการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

การนำทรัพย์สินมาเป็นหลักประกันตามกฎหมายต่างประเทศ กฎหมายเปิดกว้างให้เอกชนนำทรัพย์สินทุกประเภทนำมาเป็นหลักประกันได้ ไม่ว่าจะเป็นทรัพย์สินที่มีรูปร่าง ทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่าง รวมทั้งทรัพย์สินที่เกิดในอนาคตด้วย ไม่ว่าเจ้าของหรือผู้ครอบครองก็สามารถนำทรัพย์สินมาเป็นหลักประกันได้ โดยมีวิธีการนำทรัพย์สินมาเป็นหลักประกันและวิธีการบังคับหลักประกันหลายวิธี ขึ้นกับความเหมาะสมของทรัพย์สินที่นำมาเป็นหลักประกันแต่ละประเภท

ผู้เขียนพบว่า เครื่องบินและเฮลิคอปเตอร์ เป็นสังหาริมทรัพย์ที่มีมูลค่าสูง เป็นพาหนะหลักในการใช้ขนส่งสิ่งของและขนส่งคนโดยสาร และใช้ในกิจการของตนเองเช่น โรงแรม โรงพยาบาล รีสอร์ท เป็นต้น หรือเพื่อใช้ในเชิงพาณิชย์สำหรับรับขนของหรือคนโดยสาร เจ้าของหรือผู้ครอบครองต้องนำไปขออนุญาตจดทะเบียนใช้ ที่กรมการบินพาณิชย์ โดยนายทะเบียนจะมอบใบสำคัญการจดทะเบียนอากาศยานไว้เป็นหลักฐาน เอกสารจดทะเบียน จึงเป็นเพียงทะเบียนเพื่อใช้ในการควบคุมการใช้เท่านั้น ปัจจุบันเครื่องบินและเฮลิคอปเตอร์ ไม่อาจนำมาจำนองเป็นหลักประกันได้ ดังนั้น หากกฎหมายบัญญัติให้เครื่องบินและเฮลิคอปเตอร์ นำมาจำนองเป็นหลักประกันได้ เพิ่มเติมจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 703 ที่จำกัดไว้เพียงบางประเภทเท่านั้น จะเป็นการเปิดโอกาสให้กิจการสามารถนำทรัพย์สิน มาจำนองเป็นหลักประกันได้เพิ่มขึ้น เป็นการส่งเสริมธุรกิจการบินพาณิชย์ให้เติบโตขึ้น

ทำนองเดียวกับ ทรัพย์สินทางปัญญา เป็นสิทธิในทรัพย์สินอย่างหนึ่งของเจ้าของมีมูลค่าและหาประโยชน์ได้จากสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญานั้นได้ เช่นเดียวกับทรัพย์สินชนิดอื่นๆ สามารถโอนสิทธิหรืออนุญาตให้ใช้สิทธิได้ โดยนำไปผลิต ทำซ้ำ คัดแปลง ออกเผยแพร่ต่อสาธารณชนได้ ทรัพย์สินทางปัญญาเป็นทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่าง ไม่อาจส่งมอบการครอบครองจึงไม่อาจ

นำมาจำหน่ายได้ และปัจจุบันทรัพย์สินทางปัญญาไม่ได้เป็นสังหาริมทรัพย์ที่กฎหมายบัญญัติให้นำมาจำหน่ายเป็นหลักประกันได้

ทรัพย์สินทางปัญญามีหลายประเภท บางประเภทเกิดขึ้นทันที เมื่องานสร้างสรรค์นั้นเสร็จสมบูรณ์ โดยไม่ต้องขออนุญาตหรือจดทะเบียน ทำให้ทรัพย์สินทางปัญญาดังกล่าว ไม่มีทะเบียน เช่น ลิขสิทธิ์ บางประเภทต้องขอจดทะเบียนจึงจะเกิดสิทธิ เช่น สิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า เป็นต้น

ผู้เขียนเห็นว่า การจำหน่ายกฎหมายบัญญัติให้ต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ทรัพย์สินทางปัญญาที่นำมาจำหน่ายได้ จึงจำกัดเฉพาะทรัพย์สินทางปัญญาที่จดทะเบียนแล้วเท่านั้น คือสิทธิบัตรและเครื่องหมายการค้า

การจำหน่ายต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ดังนั้น ทรัพย์สินที่นำมาจำหน่ายจะต้องเป็นทรัพย์สินที่มีทะเบียน ผู้เขียนพบว่าไม่จำเป็นต้องเป็นทะเบียนกรรมสิทธิ์ เป็นเพียงทรัพย์สินที่มีทะเบียนและระบุเจ้าของกรรมสิทธิ์หรือผู้ครอบครองเท่านั้น แต่ต้องเป็นทรัพย์สินที่มีมูลค่าและมีความสำคัญในการดำรงชีวิตและในการดำเนินธุรกิจ เนื่องจากเจ้าหน้าที่จะบังคับคดีจากทรัพย์สินที่นำมาจำหน่าย ไม่ได้บังคับคดีจากทะเบียนกรรมสิทธิ์

6.2 ข้อเสนอแนะ

ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะให้แก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 703 วรรคสอง โดยเพิ่มสิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า เครื่องบิน และ เฮลิคอปเตอร์ นำมาจำหน่ายได้ ดังนี้

“สังหาริมทรัพย์อันจะกล่าวต่อไปนี้ ก็อาจจำหน่ายได้คู่กันหากว่าได้จดทะเบียนไว้แล้วตามกฎหมาย คือ

- (1) เรือมีระวางตั้งแต่ห้าตันขึ้นไป
- (2) แพ
- (3) สัตว์พาหนะ
- (4) สิทธิบัตร และเครื่องหมายการค้า
- (5) เครื่องบิน เฮลิคอปเตอร์
- (6) สังหาริมทรัพย์อื่นๆ ซึ่งกฎหมายบัญญัติให้จดทะเบียนเฉพาะการ”

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบบทบัญญัติปัจจุบันและบทบัญญัติที่เสนอแก้ไขใหม่

บทบัญญัติปัจจุบัน	บทบัญญัติที่แก้ไขใหม่
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 703 วรรคสอง	ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 703 วรรคสอง
<p>สังหาริมทรัพย์อันจะกล่าวต่อไปนี้ ก็ อาจจำนองได้คู่กันหากว่าได้จดทะเบียนไว้แล้ว ตามกฎหมาย คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) เรือมีระวางตั้งแต่ห้าตันขึ้นไป (2) แพ (3) สัตว์พาหนะ (4) สังหาริมทรัพย์อื่นๆ ซึ่งกฎหมาย บัญญัติให้จดทะเบียนเฉพาะการ 	<p>สังหาริมทรัพย์อันจะกล่าวต่อไปนี้ ก็อาจจำนองได้คู่กันหากว่าได้จดทะเบียนไว้ แล้วตามกฎหมาย คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) เรือมีระวางตั้งแต่ห้าตันขึ้นไป (2) แพ (3) สัตว์พาหนะ (4) สิทธิบัตร และเครื่องหมายการค้า (5) เครื่องบิน เฮลิคอปเตอร์ (6) สังหาริมทรัพย์อื่นๆ ซึ่งกฎหมาย บัญญัติให้จดทะเบียนเฉพาะการ